

Dankbetuiging

Mijn dank gaat uit naar Bert Aertgeerts (KU Leuven), André Knottnerus en Leo Schouten (beiden Universiteit Maastricht) voor hun commentaar op een eerdere versie van deze tekst.

Literatuur

- 1 Vinck J. Gedragsverandering in het kader van primaire preventie en gezondheids promotie. *Gezag en Gezondheid* 1995;23:244-54.
- 2 Wilson J, Jungner G. Principles and practice of screening for disease. Geneva: WHO public health papers nr 34, 1968.
- 3 Jonsson H, Tornberg S, Nystrom L, Lenner P. Service screening with mammography in Sweden. *Acta Oncologica* 2000;39:617-23.
- 4 Visser O, Coebergh JWW, Schouten LJ, Van Dijck JAAM, redactie. Incidence of cancer in the Netherlands 1997. Utrecht: Vereniging van integrale kankercentra, 2001.
- 5 Lyng E. Cohort studies evaluating screening for cervix cancer. In: Sankila R, Demaret E, Hakama M, Lyng E, Schouten LJ, Parkin DM. Evaluation and monitoring of screening programmes. Brussel: European Commission, 2000.
- 6 Papanicolaou GN, Traut MF. Diagnosis of uterine cancer by vaginal smear. New York: The Commonwealth Fund, 1943.
- 7 Labrie F, Candas B, Dupont A, Cusan L, Gomez JL, Suburu RE, et al. Screening decreases prostate cancer death : first analysis of the 1988 Quebec prospective randomized controlled trial. *Prostate* 1999;38: 83-91.
- 8 Weyler J. Prostaat kanker: kan screening de mortaliteit reduceren? *Huisarts Nu* 2001;30:127-31.
- 9 U.S. Preventive services task force. Screening for colorectal cancer: recommendation and rationale. *Ann Intern Med* 2002;137:129-31.
- 10 Halligan S, Fenlon HM. Virtual colonoscopy. *BMJ* 1999;319:1249-52.
- 11 Morrin MM, LaMont JT. Screening virtual colonoscopy: ready for prime time? *N Engl J Med* 2003;349:2261-4.
- 12 Dong SM, Traverso G, Johnson C, Geng L, Favis R, Boynton K, et al. Detecting colorectal cancer in stool with the use of multiple genetic targets. *J Natl Cancer Inst* 2001;93:858-65.
- 13 Berger BM, Robison L, Glickman J. Colon cancer-associated DNA mutations: marker selection for the detection of proximal colon cancer. *Diagn Mol Path* 2003;12:18-22.
- 14 Atkin W. Implementing screening for colorectal cancer. *BMJ* 1999;319:1212-3.
- 15 Tunndall-Pedoe H, Kuulasmaa K, Mahonen M, Tolonen H, Ruokokoski E, Amouyel P. Contribution of trends in survival and coronary-event rates to changes in coronary heart disease mortality: 10 year results from 37 WHO Monica project populations. *Lancet* 1999;353:1547-57.
- 16 Jones AF, Walker J, Jewks C, Game FL, Bartlett WA, Marshall T, et al. Comparative accuracy of cardiovascular risk prediction methods in primary care patients. *Heart* 2001;85:37-43.
- 17 Gezondheidsraad. Het nut van bevolkingsonderzoek naar borstkanker. <http://www.gr.nl>
- 18 Olsen O, Gotzsche PC. Screening for breast cancer with mammography (Cochrane review). In: *The Cochrane Library*, Issue 2001,4. Oxford: Update Software.
- 19 Giard RWM, Hart W. De pretenties en prestaties van kankerscreening, in het bijzonder voor borstkanker. *Ned Tijdschr Geneesk* 2001;146:1045-9.
- 20 Nystrom L, Andersson I, Bjurstam N, Frisell J, Nordenskjold B, Rutqvist LE. Long-term effects of mammography screening: updated overview of the Swedish randomised trials. *Lancet* 2002;359:909-19.

Intermezzo

Lijstjes

Mijn vader maakte altijd lijstjes. Puntsgewijze stapjes van wat moest. Het was aan de orde van de dag, het was zijn orde van de dag. Gewapend met pen en papier stond hij steviger in het leven. Een bijna dwangmatig gebaar, die greep naar zijn borstzak. Voelen, het lijstje zit er nog. Kijken, wat voor dingen staan er op? Krabbelen, dit kan er ook nog bij. Zo hield hij controle op de zaken van belang. En alles wat daarvoor door moest gaan. Dat er zich niets aan zijn blikveld onttrok, daar ging het om.

Ook ik maak lijstjes. Al is het waarom ervan me niet altijd helder. Is het erfelijk? Is het voorbeeld volgen? Plichtmatig schrijf ik op wat ik moet doen. Sluip er regelzinnig in mij? Meestal overkomt het me 's avonds. De items kruipen één voor één naar het papier. Mijn hoofd is leeg, ik kan gaan slapen.

Maar toch. Ik lijk geloof ik niet zo op mijn vader. De dag zelf kijk ik zelden op zo'n lijstje. Ik ben ze zelfs doorlopend kwijt. Een dag

brengt nou eenmaal wat hij brengt. Dendert voorbij of kabbelt voort, daar helpt geen lijstje tegen, of bij.

En dan komt er in de chaos van de dag onvermijdelijk het moment dat ik zomaar stilval. Een beetje stuurloos bedenk wat er echt nog moet gebeuren en wanneer. Ik schuif een stoel bij, veeg met één armhaal de tafel leeg (dat staat nooit op zo'n lijstje) en stuit op een oud exemplaar. Dan ga ik er eens lekker voor zitten. Neem alle tijd. Heel geestig, want aan de helft van de dingen kwam ik nooit toe. Hebben nooit ter zake gedaan. Maar dat geeft niks, het voornemen was minstens zo mooi. Ik pak een pen en begin vol goede moed aan een nieuwe poging tot structuur. En met de opsomming is het klaar. Is de dag weer helemaal voor mij. Was er iets dringends? Knaagt er iets aan mij? Ik geloof het niet, kan me niet herinneren dat er iets toe doet. De straat roept, ik ga buiten spelen. Misschien dat ik een shirt met borstzak moet gaan dragen.

Floor Gerritsma